

คัมภีร์ธำมรงค์

กล่าวถึงสาเหตุการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล และอาการที่เกิดขึ้นเมื่อธาตุทั้ง 4 พิการ ได้แก่ ธาตุทั้ง 4 ขาดเหลือ ธาตุทั้ง 4 พิการตามฤดูและยารักษา และธาตุทั้ง 4 พิการ และยารักษา

สาเหตุการเสียชีวิตของบุคคล

1. ปัจจัยบั่นทอนกรรมและปัจจัยบั่นโรค

- ปัจจัยบั่นทอนกรรม คือ โอปัฏกะมิกภาพาร ถูกทุบถองโอบยตี บอบช้ำ หรือโดนประหาร การตายนี้ไม่ได้ตายแบบปกติโดยลำดับขั้นธชวร และธาตุทั้ง 4 มิได้ล่วงไปโดยลำดับ
- ปัจจัยบั่นโรค คือ เกิดโรคตายโดยปัจจัยบั่นทอน เช่น อหิวาตกโรค โรคอันเป็นพิษ กำเริบโดยเร็วแล้วตายไป ธาตุทั้ง 4 ไม่ได้ขาดไปตามลำดับ

2. โบราณกรรมและโบราณโรค

- โบราณกรรม คือ ตายโดยกำหนดอายุเป็นปริโยสาน อายุย่างเข้าสู่ความชรา ธาตุทั้ง 4 ขาดไปตามลำดับ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยก็ตาย
- โบราณโรค คือ โรคคร่ำคร่าเรื้อรังมานาน หลายเดือน หลายปี เวลาจะตาย ธาตุทั้ง 4 ขาดไปตามลำดับแล้วตายไป

ธาตุทั้ง 4 ขาดเหลือ

บุคคลตายโดยสิ้นกำหนดอายุเป็นปริโยสานนั้น ธาตุทั้ง 4 ย่อมขาดสูญหายไปตามลำดับ

1. ปถวิธาตุ 20 ขาด ไป 19 หทยัง (หัวใจ) ยังอยู่
2. อาโปธาตุ 12 ขาดไป 11 **ปิตตัง (น้ำดี) ยังอยู่**
3. วาโยธาตุ 6 ขาดไป 5 อัสนาสะปัสสาสะวาตา (ลมหายใจเข้าออก) ยังอยู่
4. เตโชธาตุ 4 ขาดไป 3 สันตปปัจคิ (ไฟอุ่นกาย) ยังอยู่

คัมภีร์ธาตุวิภังค์

4. ปถวิธาท 20 พิการ (ต่อ)

- ม้ามพิการ : ให้ม้ามหย่อน มักเป็นป้าง
- หัวใจพิการ : มักให้เป็นบ้า ถ้ายังอ่อนอยู่ให้คัมภีร์คัมภีร์ ร้าย มักขึงโกรธ บางทีให้ระส่ำระสายให้หิวโหยหาแรงมิได้
- ตับพิการ : เป็นโทษ 4 ประการ ล่วงเข้าลักษณะอติสาร คือ กาฬผุดขึ้นในตับ ตับหย่อน ตับทรุด บางทีเป็นฝีในตับ ลงเป็นเลือดสดๆ กาฬผุดขึ้น ตันลั่นกินอยู่ในตับ ให้ลงเป็นเสมหะโลหิตเน่า ปวดมวนเป็นกำลัง ให้ลงวันละ 20 หรือ 30 หน ให้ตาบึ้งและแดงเป็นสายเลือด
- พังผืดพิการ : ออกแห้ง กระจายน้ำ คือ โรคริดสีดวงแห้ง
- ไตพิการ : ขัดอก ท้องขึ้นท้องพอง แน่นในอก ในท้อง กินอาหารไม่ได้
- ปอดพิการ : อาการเป็นจุดดั่งไข่มุก กาฬขึ้นในปอด ให้ร้อนในอก กระจายน้ำหอบ จุดดั่งสุนัขหอบแดด จนโครงลด ให้กินน้ำจนปอดลอยจึงหายอยาก บางทีกินจนอาเจียนน้ำออกมา จึงหายอยาก
- ลำไส้ใหญ่พิการ : วิงเวียนหน้าตา ลูกขึ้นให้หาวิธี ให้ขัดอก เสียดสีข้างให้เจ็บหลัง เจ็บเอว ให้ไอ เสมหะขึ้นคอ ร้อนคอร้อนท้องน้อย มักให้เป็นลมเรอโอ้อึก ให้ตกเลือดตกหนอง
- ลำไส้เล็กพิการ : ให้กินอาหารติดลำแดง ให้ปวดท้อง ให้ขัดอก บางทีให้ลงให้อาเจียน อันนี้คือลมกัมมชวาตพัดเอาแผ่นเสมหะให้เป็นดาน กลับเข้าในท้องในทรวงอกก็ตัดอาหาร ท่านว่าไส้ติบไป
- อาหารใหม่พิการ : กินข้าวอึดเมื่อใด มักให้ร้อนท้องนัก บางทีลงอุจกินยารุ บางทีให้สะอึก ขัดหัวอก จุกเสียดตามชายโครง ณะอึดอะอม สมมุติว่าไฟธาตุหย่อน โรคนี้นให้โทษเพราะอาหารไม่ควรกิน กินอาหารดิบ ลมในท้องพัดไม่ตลอด มักแปรไปต่างๆ บางทีลงท้อง ผูกพรรตึก แดกขึ้นแฉกกลง กินอาหารไม่ได้
- อาหารเก่าพิการ : คือ ชางขโมยกินลำไส้ ถ้าพันกำหนดซางแล้ว ถือว่าเป็นริดสีดวง
- มันทมอพิการ : เจ็บกะบาลศีรษะดั่งจะแตก ตาแมว หูตึง ปากและจมูกชักขึ้นเป็นเฟ็ดไป ลั่นกระด้างคางแข็ง เดิมเป็นเพราะโทษแห่งลมปะกัง ให้ปวดหัวเป็นกำลัง ถ้าแก้มิฟังตาย

คัมภีร์ธาตุวิภังค์

ยากาลาธิจร : แก่เตโชธาตุพิการ

ตัวยา : โกฐสอ โกฐพุงปลา เปลือกโมกมัน ตีป्ली สะค้าน บิง หัวแห้วหมู ผลผักชี อบเชย
ผลเอ็น อำพัน = เสมอภาค   วิธีทำ : บดผงละลายน้ำร้อนหรือน้ำผึ้ง

ยาอุทธิจร : แก่วาโยธาตุพิการ

ตัวยา : ตีป्ली แผลกหอม เปราะหอม พริกไทย หัวแห้วหมู ว่านน้ำ = เสมอภาค
รากกระเทียม เท้ายาทั้งหลาย   วิธีทำ : บดเป็นผงละลายน้ำร้อนหรือน้ำผึ้ง

ยาแก้อาโปธาตุพิการ

ตัวยา : ตีป्ली สะค้าน รากเจตมูลเพลิง บิงแห้ง โกฐสอ หัวแห้วหมู ลูกผักชี ลูกปลิงกาสา
ลูกมะตูมอ่อน รากคุดเคঁา รากขี้ม่อน เปลือกโมกมัน สมุลแว้ง กกลังกา ดอกพิกุล ดอก
บุนนาค ดอกสารภี เสกรบัวหลวง = เสมอภาค   วิธีทำ : ตำ 3 เอา 1

ยาแก้ปถวิธาตุพิการ (สมอง กระตุก ม้าม)

ตัวยา :

- 1 ส่วน :- กระเทียม ใบสะเดา ใบคนทีสอ เปลือกตีนเป็ด เบญจกูล จันทน์ทั้ง 2 สมอทั้ง 3
- 2 ส่วน :- ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กระวาน กานพลู ตรีภูกุ เพือกกันเกรา
- 3 ส่วน :- สมุลแว้ง   วิธีทำ : ในตำราไม่บอกวิธีทำ

ยามูลจิตใหญ่ : แก่หัวใจพิการ

ตัวยา : ผลคนทีสอ ใบสหัสคุณ ผลตะลิงปลิง จันทน์ทั้งสอง ตีป्ली เทียนขาวเปลือก
เทียนตาตั๊กแตน เทพทาโร = เสมอภาค
วิธีทำ : บดปั้นแท่ง ละลายน้ำดอกไม้ แทรกพิมเสน

เอกสารอ้างอิง :

ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเวชกรรม เล่ม 1 โดยกองประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

เปรียบเทียบอาการ : คัมภีร์โรคนิทานและธาตุวิงค์

สาเหตุการเสียชีวิตและธาตุทั้ง 4 ขาดเหลือก่อนเสียชีวิต

คัมภีร์โรคนิทาน

บุคคลตายด้วย :

1. ปัจจุบันโรค : โอปัททกัมภีรภาพร ถูกทุบถอง
โดยตี บอบช้ำ ต้องอาญาโทษ อุบัติเหตุ

2. โบราณโรค : ตายโดยปกติ เมื่อจะสิ้นดับสูญ
(ถึงอายุขัย)

- ปถวีธาตุ ขาด 19 หทยัง ยังกอยู่
- อาโปธาตุ ขาด 11 น้ำลาย ยังกอยู่
- วาโยธาตุ ขาด 5 ลมหายใจเข้าออก ยังกอยู่
- เตโชธาตุ ขาด 3 ไฟอุ่นกาย ยังกอยู่

คัมภีร์ธาตุวิงค์

บุคคลตายด้วย :

1. ปัจจุบันกรรม : โอปัททกัมภีรภาพร
ต้องอาญา อุบัติเหตุ

2. ปัจจุบันโรค : เกิดโรคตาย

3. โบราณกรรม คือ ตายโดย

4. โบราณโรค คือ ตายโดย
ธาตุทั้ง 4 ขาดไปตามลำดับ

- ปถวีธาตุ ขาด 19 หทยัง (ห)
- อาโปธาตุ ขาด 11 ปีตตั้ง (ปี)
- วาโยธาตุ ขาด 5 อัสสาสะ
- เตโชธาตุ ขาด 3 สันตปั

เปรียบเทียบอาการ : คัมภีร์โรคניתานและธาตุวิงค์

ธาตุทั้ง 4 พิจารณาตามฤดู

คัมภีร์โรคניתาน

ปถวิธาตุพิจารณา เดือน 2-3-4

- ผมพิจารณา : คันค้ำระ ระแคะ เจ็บหนังหัว
- ขนพิจารณา : เจ็บทั่วกายทุกขุมขน ขนลุกพองทั้งตัว
- เล็บพิจารณา : เจ็บต้นเล็บ ต้นเล็บเขียวดำช้าโลหิต เจ็บๆ เลี้ยวๆ นิ้วมือ นิ้วเท้า
- ฟันพิจารณา : เจ็บไรฟัน ฝังร้าวขนาด โลหิตไหลออกไรฟัน ฟันคลอน โยก
- หนังพิจารณา : ร้อนผิวหนังทั่วกาย เป็นผื่นตุ่มผด แสบร้อน อยู่เนืองๆ
- เนื้อพิจารณา : นอนสะดุ้ง หลับสนิท ฟกบวม วงผุดขึ้นเป็น หัวดำ แดง เขียว ทั้งตัว บางที่เป็นตุ่มลมพิษ สมมุติว่าเป็น ประดง เหือดหัดต่างๆ
- เอ็นพิจารณา : เจ็บสะบัดร้อนสะท้านหนาว ปวดศีรษะ เรียกว่า ลมอัมพาตพิษกำเริบ
- กระดูกพิจารณา : เมื่อยขบทุกข้อกระดูก

คัมภีร์ธาตุวิงค์

ปถวิธาตุพิจารณา เดือน 2-3-4

- ผมพิจารณา : เจ็บรากผม คันค้ำ
- ขนพิจารณา : เจ็บทั่วสรรพางค์
- เล็บพิจารณา : เจ็บต้นเล็บ เล็บ
- ฟันพิจารณา : เจ็บไรฟัน ฟัน
- หนังพิจารณา : ร้อนผิวหนังทั่ว
- เนื้อพิจารณา : นอนสะดุ้ง ฟก
- เอ็นพิจารณา : สะบัดร้อนสะ
- กระดูกพิจารณา : เมื่อยในข้อ

เปรียบเทียบอาการ : คัมภีร์โรคนิทานและธาตุวิงค์

ธาตุทั้ง 4 พิจารณาตามฤดู

คัมภีร์โรคนิทาน

ปถวิธาตุพิจารณา เดือน 2-3-4

- สมองพิการ : ปวดศีรษะเนืองๆ
- ม้ามพิการ : ม้ามหย่อน
- หทัยพิการ : คลุ้มคลั่งดุจเป็นบ้า หิวโหยหาแรงมิได้
ทุรนทุราย
- ตับพิการ : ตับโต ตับทรุด ฝึในตับ ตับพิการ
- พังผืดพิการ : เจ็บ อาเจียน จุกเสียด กลับเข้าเป็นเพ้อลม
- ไตพิการ : ปวดท้องแตกขึ้นแตกลง ปวดขบอยู่เนืองๆ
- ปอดพิการ : ปอดเป็นพิษ กระจายน้ำอยู่เนืองๆ
- ไส้ใหญ่พิการ : สะอึก หาว เรอ
- ไส้เล็กพิการ : ะอืดะอม ท้องขึ้นท้องพอง ท้องมาน ลงท้อง
- อาหารใหม่พิการ : ลงท้อง ลงแดง อาเจียน ปวด 7 จำพวก
- อาหารเก่าพิการ : กินอาหารไม่รู้รส
- มันทมอมพิการ : ปวดศีรษะ ตาแดง คลั่ง เรียก ลั่นนิบาตต่อกันกับลม

คัมภีร์ธาตุวิงค์

ปถวิธาตุพิจารณา เดือน 2-3-4

- เยื่อในกระดูกพิการ : ปวดตาม
- ม้ามพิการ : ม้ามหย่อน มักเป็น
- หัวใจพิการ : คลุ้มไคล้ดุจเป็น
- ตับพิการ : ตับโต ตับทรุด ฝึใน
- พังผืดพิการ : เจ็บ จุกเสียด อา
- ไตพิการ : ปวดท้องแตกขึ้นแตก
- ปอดพิการ : เจ็บปอด ปอดเป็น
- ลำไส้ใหญ่พิการ : ะอืดะอม
- ลำไส้เล็กพิการ : สะอึก หาว
- อาหารใหม่พิการ : ลงแดง ให
- อาหารเก่าพิการ : กินอาหารไม่
- มันทมอมพิการ : ปกติสม
- ตอกใหญ่ๆ ถ้าเจ็บปวดพิการ ม
- ปวดเป็นกำลัง นัยตตาแดง เรีย
- จึงจะยุบและหายปวด